

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.3.3>

УДК 351:374.483

V. O. Shvedun,

д. держ. упр., професор, професор кафедри економіки та публічного управління, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5170-4222>

O. V. Postupna,

д. держ. упр., професор, доцент кафедри менеджменту, Навчально-науковий інститут управління та безпеки населення,

Національний університет цивільного захисту України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0622-0966>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДТРИМКОЮ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В МЕЖАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

V. Shvedun,

Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Professor of the Department of Economics and Public Administration, National Aerospace University named after M.Ye. Zhukovsky “Kharkiv Aviation Institute”

O. Postupna,

Doctor of Science in Public Administration, Full Professor, Associate Professor of the Department of Management, Educational and Scientific Institute of Management and Safety of the Population, National University of Civil Defense of Ukraine

PUBLIC MANAGEMENT OF SUPPORT FOR INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE WITHIN OUT-OF-SCHOOL EDUCATION

У статті здійснено дослідження особливостей публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти. Зокрема, проаналізовано специфіку публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти. Охарактеризовано закордонні ініціативи публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти. Виокремлено можливості публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти.

Зазначено, що в центрі збереження нематеріальної культурної спадщини лежить творчий процес її передачі між поколіннями. Це динамічний інтерактивний процес, завдяки якому нематеріальна культурна спадщина постійно відтворюється. В такий спосіб в межах позашкільних освітніх програм може передаватися контекстно-специфічний зміст нематеріальної культурної спадщини. У зв'язку з цим, заклади освіти можуть виховувати повагу до нематеріальної культурної спадщини та надавати нові простори для забезпечення її передачі майбутнім поколінням.

Визначено, що включення нематеріальної культурної спадщини в навчальну діяльність допомагає вчителям підвищити актуальність для своїх учнів і потенціал для їх емоційного залучення до навчальних матеріалів. Крім того, коли нематеріальна культурна спадщина потрапляє в навчальний простір, її оцінка може зміцнити самооцінку учнів, гордість і почуття приналежності до місцевої громади, підкреслюючи при цьому цінність культурного розмаїття.

Підкреслено, що окрім досягнення гуманістичних освітніх цілей, інтеграція нематеріальної культурної спадщини в освіту може принести переваги за межами класу шляхом зміцнення зв'язків між школами та місцевими громадами. У цьому контексті Бажання та зобов'язання громади зберегти свою живу спадщину є життєво важливими.

The article studies the peculiarities of public administration of support of intangible cultural heritage within out-of-school education. In particular, the specifics of public administration of support of intangible cultural heritage within out-of-school education are analyzed. The foreign initiatives of public administration of support of intangible cultural heritage within the framework of out-of-school education are characterized. The possibilities of public

administration of support of intangible cultural heritage within out-of-school education are allocated.

It is noted that the creative process of the intangible cultural heritage transfer between generations is in the center of its preserving. This is a dynamic interactive process through which the intangible cultural heritage is constantly reproduced. Thus, within the framework of out-of-school educational programs, the context-specific content of the intangible cultural heritage can be transmitted. In this regard, educational institutions can cultivate respect for the intangible cultural heritage and provide new spaces for its transmission to future generations.

It is determined that the inclusion of intangible cultural heritage in educational activities helps teachers to increase the relevance for their students and the potential for their emotional involvement in educational materials. In addition, when intangible cultural heritage enters the learning space, its assessment can strengthen students' self-esteem, pride and sense of belonging to the local community, while emphasizing the value of cultural diversity.

It is emphasized that the integration of intangible cultural heritage into education can bring benefits outside the classroom by strengthening ties between schools and local communities in addition to achieving humanistic educational goals. In this context, the desire and commitment of the community to preserve its living heritage is vital.

Ключові слова: *публічне управління, позашкільна освіта, нематеріальна культурна спадщина, навчальні програми.*

Keywords: *public administration, extracurricular education, intangible cultural heritage, educational programs.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Новий контекст навчання, який характеризується зростаючою глобальною взаємозалежністю та взаємозв'язком на тлі підвищеного рівня соціальної напруги та економічної невизначеності, вимагає поновлення оцінки різноманітності світоглядів. Інтеграція різних систем знань в освіту може сприяти підтримці та підвищенню гідності, творчості та добробуту людей у всьому світі по

відношенню до суспільства та навколишнього середовища. Зокрема, інтеграція нематеріальної культурної спадщини в позашкільну освіту може допомогти досягти гуманістичних цілей якісної освіти в XXI столітті. Ці цілі включають повагу до життя та людської гідності, рівні права та соціальну справедливість, культурну та соціальну різноманітність, а також почуття людської солідарності та спільної відповідальності за майбутнє. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У центрі збереження нематеріальної культурної спадщини лежить творчий процес її передачі між поколіннями. Це динамічний інтерактивний процес, завдяки якому нематеріальна культурна спадщина постійно відтворюється. В такий спосіб в межах позашкільних навчальних програм може передаватися контекстно-специфічний зміст нематеріальної культурної спадщини. У зв'язку з цим, заклади освіти можуть виховувати повагу до нематеріальної культурної спадщини та надавати нові простори для забезпечення її передачі майбутнім поколінням. І це підтверджується численними дослідженнями, зокрема, таких авторів, як: Ю. Древаль, Л. Руденко, С. Сухенко та ін. Однак бракує узагальнення досвіду щодо публічного управління у контексті підтримки передачі від покоління до покоління цінностей нематеріальної культурної спадщини саме на рівні позашкільної освіти..

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є дослідження особливостей публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- проаналізовано специфіку публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти;
- охарактеризувати закордонні ініціативи публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти;

- виокремити можливості публічного управління підтримкою нематеріальної культурної спадщини в межах позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Враховуючи цінну роль, яку може відігравати освіта в охороні нематеріальної культурної спадщини, Конвенція ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної культурної спадщини» визнає передачу нематеріальної культурної спадщини «через формальну та неформальну освіту» (Ст. 2.3) як ключовий захід її захисту.

Конвенція закликає держави-учасниці забезпечити визнання, повагу та розвиток нематеріальної культурної спадщини через навчальні програми. Вони можуть включати: програми у формальному навчальному середовищі, наприклад у початковій, середній та вищій школах, а також неформальні можливості, такі як короткі курси, навчання в громаді та заходи з розбудови потенціалу. Зміцнення передачі нематеріальної культурної спадщини через навчальні програми представляє широкий соціальний підхід до її охорони, який може мати багато позитивних взаємних переваг [2].

У 2008 році Україна приєдналася до Конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини, яка була прийнята державами-членами ЮНЕСКО у 2003 році.

З 2017 року підрозділ «Нематеріальна культурна спадщина» ЮНЕСКО співпрацює з Сектором освіти ЮНЕСКО, офісами на місцях та освітніми інститутами для реалізації проєктів, заходів та інших ініціатив у рамках пріоритету «Збереження нематеріальної культурної спадщини у формальній та неформальній освіті» [2; 3].

Під час викладання нематеріальної культурної спадщини здобувачі освіти вчать її поважати. Крім того, основна увага в межах навчальних програм приділяється можливостям навчання, які пропонує інтеграція нематеріальної культурної спадщини в процес викладання та навчання предметів, включених до шкільної програми, зокрема, таких, як математика, науки про життя, музика та історія. Це може зробити зміст навчання більш

відповідним і значущим для учнів, оскільки він пов'язаний з їхнім світоглядом, системами знань та уявою. Таким чином, нематеріальна культурна спадщина пропонує вчителям широкий спектр навчального змісту та методів. Це допомагає державі виконати мандат Конвенції ЮНЕСКО щодо охорони нематеріальної культурної спадщини, одночасно покращуючи якість освіти [1; 5].

Включення нематеріальної культурної спадщини в навчальну діяльність допомагає вчителям підвищити актуальність для своїх учнів і потенціал для їх емоційного залучення до навчальних матеріалів. Крім того, коли нематеріальна культурна спадщина потрапляє в навчальний простір, її оцінка може зміцнити самооцінку учнів, гордість і почуття приналежності до місцевої громади, підкреслюючи при цьому цінність культурного розмаїття. Ці результати можуть допомогти педагогам охопити учнів із уразливих або маргіналізованих верств населення та допомогти учням розвинути соціальну стійкість до труднощів і налагодити мости діалогу для побудови більш справедливих, інклюзивних, різноманітних і мирних суспільств [3; 6].

Окрім досягнення гуманістичних освітніх цілей, інтеграція нематеріальної культурної спадщини в освіту може принести переваги за межами класу шляхом зміцнення зв'язків між школами та місцевими громадами. Бажання та зобов'язання громади зберегти свою живу спадщину є життєво важливими.

Ініціативи для включення нематеріальної культурної спадщини у шкільну програму та позашкільні освітні простори можуть застосовувати різні підходи залежно від особливостей місцевого контексту, потреб та рівня освіти. За сприятливих обставин нематеріальна культурна спадщина може бути включена до навчальних планів.

Інтеграція нематеріальної культурної спадщини може сприяти повазі різноманітності та взаємопов'язаності громад, країн та народів, які є головною цінністю, що лежить в основі навчання у глобальному масштабі.

Наприклад, в Уганді освітні клуби, які навчають нематеріальній культурній спадщині в середніх школах, пропагують культурну різноманітність за допомогою позакласних заходів, включаючи культурні виставки, виступи на шкільних заходах та багато іншого. Клуби заохочують студентів та викладачів навчатися жити разом, незважаючи на їх різні вірування та звичаї. Освітні клуби, які навчають спадщині, є частиною проекту Міжкультурного фонду Уганди, неурядової організації, акредитованої в рамках Конвенції [1; 5].

У південній частині Африки «Розширена регіональна навчальна програма в галузі освіти на користь сталого розвитку» визнає, що нематеріальна культурна спадщина, пов'язана зі знаннями та звичаями, що належать до природи та всесвіту, може бути особливо актуальна для викладання принципів сталого розвитку таким чином, щоб вона знаходила позитивний відгук у студентів і студентів. Викладачі педагогічних закладів вищої освіти реалізують проекти перетворень, які включають традиційні чи місцеві знання, на підготовку вчителів. Регіональна програма з підвищення кваліфікації в галузі освіти на користь сталого розвитку (2018–2022 роки) є проектом ЮНЕСКО, який фінансує Швеція [2; 5].

Конвенція визнає мову як нематеріальну культурну спадщину. Завдяки мові знання та навички щодо використання нематеріальної культурної спадщини передаються з покоління до покоління. З цієї причини рідна мова та багатомовна освіта відіграють важливу роль у передачі нематеріальної культурної спадщини. Так, у Сальвадорі спадкоємності усних традицій серйозно загрожують нечисленність та похилий вік носіїв мови науатль. Проект залучив студентів та вчителів до процесу запису місцевих оповідань на рівні громад, сприяючи діалогу між молодим та старшим поколіннями носіїв мови науатль. Відповідно, було впроваджено проект міжнародної допомоги «Стопами минулого, усні традиції та використання інформаційних та комунікаційних технологій», що фінансувався Фондом нематеріальної культурної спадщини (2017–2018 роки) [2; 5].

Освіта в інтересах сталого розвитку використовує знання місцевого населення, включаючи нематеріальну культурну спадщину, як ресурс для інтеграції питань сталого розвитку у викладання та навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Творчий процес передачі від покоління до покоління займає центральне місце у питаннях охорони нематеріальної культурної спадщини. Це динамічний інтерактивний процес, з якого нематеріальна культурна спадщина безперервно відтворюється. Форми та методи передачі, визнані спільнотами, можуть бути ще більш зміцнені в навчальних програмах позашкільної освіти. Таким чином навчальні заклади можуть привертати повагу до нематеріальної культурної спадщини та створювати нові простори для її передачі майбутнім поколінням. Передача нематеріальної культурної спадщини як така є формою позашкільної освіти, що відбувається всередині спільнот.

Включення нематеріальної культурної спадщини в позашкільний навчальний простір може запропонувати нові можливості для залучення членів громади, особливо носіїв нематеріальної культурної спадщини, до формальних і неформальних освітніх установ, оцінюючи місцеві знання та навички та підвищуючи профіль нематеріальної культурної спадщини громади. Ця сприяє підвищенню гордості серед студентів і членів громади, водночас повторно залучаючи членів громади до системи освіти на спільних умовах довіри та культурної поваги.

Література

1. Биковська О. В. Освіта як система. Тріада «Людина–Освіта–Держава». *Рідна школа*. 2017. № 10–11. С. 68–75.
2. Древаль Ю.Д. Діяльність ЮНЕСКО у сфері охорони культурної спадщини. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2014_1_27.
3. Руденко Л.Г., Поливач К.А. Збереження і використання культурної спадщини в Україні: проблеми та конструктивні пропозиції. *Український*

географічний журнал. 2018. № 2(102). С. 51–61.

4. Сухенко С. В. Державне управління у сфері охорони культурної спадщини в Україні: теоретичне осмислення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 10. С. 112–116.

5. Холодок В. Довірче управління об'єктами історико-культурної та природної спадщини: зарубіжний досвід. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. Вип. 1. С. 282–288.

6. Шакун Н. В. До питання концептуалізації поняття культурних та креативних індустрій. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2019. № 2. С. 91–99.

References

1. Bykovskaya, O.V. (2017), "Education as a system. Triad "Man-Education-State", *Ridna shkola*, vol. 10–11, pp. 68–75.

2. Dreval, Yu.D. (2014), "UNESCO activities in the field of cultural heritage protection", *Derzhavne budivnytstvo*, vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_27 (Accessed 15 Feb 2025).

3. Kholodok, V. (2012), "Trust management of objects of historical, cultural and natural heritage: foreign experience", *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinniapry Prezydentovi Ukrainy*, vol, pp. 282–288.

4. Rudenko, L.G. & Polyvach, K.A. (2018), "Preservation and use of cultural heritage in Ukraine: problems and constructive proposals", *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, vol. 2(102), pp. 51–61.

5. Shakun, N.V. (2019), "To the question of conceptualization of the concept of cultural and creative industries", *Problemy sotsialnoi roboty: filosofiiia, psykholohiia, sotsiolohiia*, vol. 2, pp. 91–99.

6. Suhenko, S.V. (2018), "State administration in the field of protection of cultural heritage in Ukraine: theoretical understanding", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 10, pp. 112–116.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2025 р.